

WORKSHOP I KLASSRUMMET TEMA: TOLERANS

LÄRARMANUAL

I det här dokumentet finns allt du behöver veta för att hålla workshopen. Här ser du också tydligt i vilka moment du använder det arbets- och visningsmaterial som ingår.

Workshopen består av sju övningar om aktuella samhällsfrågor som undersöker tolerans och intolerans. Eleverna får möjlighet att öva förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden, men också utveckla och värdera olika ståndpunkter samt argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv. Övningarna innehåller värderingsfrågor, bildanalys och ett "case". Det historiska exemplet är hämtat från Förintelsen.

Arbets- och visningsmaterialet:

www.levandehistoria.se/uppdragdemokrati/tolerans1/material

www.levandehistoria.se/uppdragdemokrati/tolerans1/visning

Förkunskaper

Eleverna bör känna till följande:

- tolerans - intolerans
- jämlikhet
- jämställdhet
- rättsäkerhet

Lärandemål

- Att utveckla förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden
- Att utveckla förmågan att värdera olika ståndpunkter samt argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv
- Att öka självreflektionen kring den egna toleransen och intoleransen

Förberedelser

- Eleverna behöver saxar

- Dra ut blanketterna från arbetsmaterialet (övning 1, 4, 5 och 7)

- Förbered visning av foton från visningsmaterialet (övning 2 och 6)

ÖVNING 1

Tolerant, tolerantare, tolerantast

Övningen fungerar som en uppvärmning. Eleverna får på ett enkelt sätt reflektera kring sina egna åsikter om hur man är tolerant och intolerant. Åsikterna delas sedan med en kompis som en träning på åsiktsutbyte.

---

1. Dela ut blanketterna. Elevernas uppgift är att ge exempel på när man är tolerant respektive intolerant. De ska arbeta individuellt.
2. Dela in eleverna i par och låt dem dela varandras exempel.
3. Diskutera i helklass vad eleverna har kommit fram till.

ÖVNING 2

Tolkningar av tolerans

Genom bildanalys ger tre autentiska fotografier ingångar till en gemensam historisk kontext, som i sin tur väcker frågor om tolerans och intolerans. Fotografierna är på många sätt symbolbilder för förövare, offer och räddare under Förintelsen – ett exempel på intoleransens yttersta konsekvens.

1. Visa fotografierna, ett i taget och gör en gemensam bildanalys till varje. Eleverna ska inte ha någon förhandsinformation.

Ställ följande bildanalysfrågor till varje foto:

- Vad ser ni i fotot?
- Hur ser de/det ut?
- Hur är fotot tagen?
- Var fastnar blicken?
- När och var kan fotot vara taget?
- Vilka associationer får ni till fotot?
- Vad känner ni?
- Vilka värderingar förknippar ni med fotot?
- Vad är det som skildras?
- Vad är det ni inte ser?

2. Summera bildanalysen.

Ställ följande avslutande fråga efter varje bildanalys:

- Visar fotot exempel på tolerans eller intolerans?

Låt eleverna diskutera tillsammans.

3. Visa fotografierna igen och berätta nu vad de föreställer. (Se faktaruta)

Ställ följande fråga efter varje foto:

- Tycker ni att fotot säger mer om tolerans eller intolerans nu, när ni vet mer?

Fakta foto 1: Kristallnatten

Kristallnatten kallas kvällen och natten mellan den 9 och 10 november 1938. Nazisterna iscensatte en organiserad antijudisk aktion (pogrom) som förstörde hundratals synagogor och bönehus över hela Tyskland. Tusentals judiskägda affärer förstördes och plundrades, judiska hem, skolor och begravningsplatser vandaliserades, hundratals tyska judar mördades eller begick självmord och nästan 30 000 judiska män sattes i koncentrationsläger. Gatorna täcktes av glassplitter, därav namnet Kristallnatten.

(Fotot visar förstörda affärer i Berlin, 10 november 1938. Fotokälla: USHMM)
Läs mer i boken: "... om detta må ni berätta", sid 25.

Fakta foto 2: Familjen Frank

Anne Frank med sin pappa Otto, mamma Judith och storasyster Margot i Amsterdam den 16 juli 1941. De är på väg till ett bröllop tillsammans med några andra bröllopsgäster. Familjen flydde från Tyskland 1933 när nazisterna tog makten. Fram till krigsutbrottet 1939 levde de i säkerhet i Amsterdam. När nazityskland invaderade Holland i maj 1940 beslutade de att gömma sig. Familjen levde gömd fram till den 4 augusti 1944 då deras gömställe avslöjades och de arresterades. Pappa Otto var den ende som överlevde koncentrationslägren. Anne, hennes mamma och syster mördades.

Annes dagbok publicerades efter kriget.

(Fotokälla: Scanpix)

Läs mer om Anne Frank: www.annefrank.org/en/

Fakta foto 3: Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg, född 1912, var diplomat och affärsman. Från 1944 var han legationssekreterare vid svenska legationen i Budapest med ett särskilt uppdrag att rädda så många ungerska judar som möjligt, förhandla med myndigheter och organisera hjälpaktioner. Insatserna räddade livet på tusentals människor. I januari 1945 tillfångatogs Raoul Wallenberg av sovjetiska styrkor. Hans öde är därefter okänt.

(Foto: Pressens Bild fotokälla: Scanpix)

Läs mer om Raoul Wallenberg och andra svenskar i Budapest i boken: "...om detta må ni berätta", sid 66.

ÖVNING 3

100 procent tolerant

Genom att uppskatta sin egen toleransnivå på en skala från noll till hundra får eleverna en bild av hur tolerant klassen är som helhet.

1. Visa en tänkt linje i klassrummet. Linjen motsvarar en skala från noll till hundra procent tolerant.

Ställ följande fråga:

- Hur många procent tolerant är du?

Be alla elever ställa sig på linjen och åskådliggöra sin procentsats.

2. Samtala kring resultatet utifrån följande frågor:

- Vad betyder tolerans för dig?
- Var står de flesta? Varför?
- Finns det situationer då du skulle ställa dig någon annanstans på skalan? När och varför skulle du byta plats?
- Påverkas du av var andra står?

3. Avsluta med följande frågor som eleverna svarar på genom att inta nya platser på linjen.

Hur många procent tolerant är du när det gäller:

- andras politiska åsikter?
- andras sexuella läggning?
- andras religion/livsåskådning?
- olika kulturer i det svenska samhället?
- personer med funktionshinder?

ÖVNING 4

Politiskt korrekt

Förbered dig för att leda den här övningen genom att läsa berättelsen "PK eller Konsten att dominera utan att argumentera" som finns i arbetsmaterialet. När du berättar den med egna ord får eleverna underlag till ett spännande samtal i klassrummet.

-
1. Berätta om situationen på konditoriet som om du själv varit med om händelsen.
  2. Dela in eleverna i par och låt dem diskutera följande frågor:
    - Vem är intolerant? Konditorn bakom disken eller kompiserna som kommer från Etiopien?
    - Varför?
  3. Skriv rubrikerna KONDITORN och KOMPISEN på tavlan.
Låt alla par markera sina svar med kryss under den rubrik de valt.
Ett grönt kryss betyder att paret är överens om vem som är intolerant.
Två röda kryss betyder att paret INTE är överens om vem som är intolerant.
(Ni kan också använda Post-it-lappar i olika färger)
  4. Diskutera i helklass vad som har kommit upp på tavlan och hur paren har resonerat.

ÖVNING 5

Tuffa beslut

Eleverna får ta ställning till vilken betydelse olika samhällsfrågor har för att skapa ett mer tolerant samhälle.

1. Låt eleverna fortsätta att arbeta i par. Dela ut blanketten och saxar.

Be eleverna klippa ut symbolerna.

Deras uppgift är att värdera vilka frågor de tycker är viktigast för att skapa ett mer tolerant samhälle och rangordna symbolerna i en skala från minst till mest viktig.

2. Låt paren redovisa.

3. Sammanfatta och diskutera de olika val som gjorts.

ÖVNING 6

Osynliga avtryck

Genom bildanalys av ett fingeravtryck kan eleverna få upp ögonen för att vi alla lämnar både synliga och osynliga avtryck.

1. Visa bilden av fingeravtrycket för hela klassen.

Ställ följande bildanalysfrågor:

- Vad ser ni i bilden?
- Vad gör bilden intressant?
- Vilka associationer får ni när ni ser bilden?
- Vad känner ni? Varför?
- Vilka värderingar förknippar ni med bilden?

2. Samtala kring fingeravtryck och vilka andra "avtryck" vi människor lämnar.
(Se tipsruta)

Tipsruta om avtryck

Varje människas fingeravtryck är helt unikt. Trots det kan vi inte säga något om fingeravtrycket på bilden. Vi vet inte om det är en kvinnas avtryck, en mans, eller ett barns. Vi vet inte om personen som lämnat avtrycket är jude, muslim, amerikan eller kenyan. Vi kan varken utläsa ålder, sexuell läggning eller om det är en intolerant eller tolerant person. Överallt och hela tiden lämnar vi människor också andra "avtryck" som påverkar vår och andras vardag. Våra avtryck är både toleranta och intoleranta.

ÖVNING 7

Egenskapsvernissage

Övningen förstärker insikten om att vår uppfattning om oss själva och andra speglar våra egna värderingar och attityder.

1. Dela ut blanketten. Varje elev får i uppgift att göra en "egenskapskarta" genom att skriva upp olika egenskaper runt avtrycket som beskriver dem själva. På baksidan av pappret skriver de sitt namn.
2. Samla in blanketterna och sätt upp dem på tavlan eller väggen. Nu är det vernissage!
Låt eleverna sätta upp Post-it-lappar på avtrycken där de skriver förslag på vem de olika fingeravtrycken tillhör. De behöver inte lämna förslag på alla om det är ont om tid.
3. Diskutera elevernas förslag utifrån följande frågor:
  - Var det lätt eller svårt?
  - Gissade någon rätt?
  - Utifrån egenskaperna, kunde vi utläsa något om personens åsikter och attityder?
4. Låt eleverna berätta hur de valde att beskriva sig själva och hur de uppfattade varandra.

Utvärdering

Lämna gärna tid och utrymme för uppsamling och utvärdering efter varje genomförd övning och/eller workshop. Som lärare bestämmer du själv, ibland med dina elever, hur ni bäst utvärderar och avslutar varje moment. En del väljer att diskutera i grupp, andra skriver loggbok eller gör en kort utvärderingsövning i mindre grupper.

Fördjupning

I anslutning till Forum för levande historias utställning "P. K – en utställning om intolerans" finns ett antal övningar som man kan förbereda sitt besök i utställningen med. Dessa övningar går också bra att använda som fördjupning i samband med denna workshop: www.levandehistoria.se/PK/workshop